

Sprawozdania

Aneta Mendrek

SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ „DOKĄD ZMIERZASZ, PROCEDURO? AKTUALNE PROBLEMY PRAWA POSTĘPOWANIA CYWILNEGO”, KRAKÓW, 29.05.2023 R.

W dniu 29.05.2023 r. na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Dokąd zmierzasz, proceduro? Aktualne problemy prawa postępowania cywilnego”. Konferencję w formule stacjonarnej zorganizowała Katedra Prawa Cywilnego, Gospodarczego i Prywatnego Międzynarodowego (dalej: KPCGiPM) w Instytucie Prawa Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (dalej UEK). Dzięki współpracy z Krakowską Izbą Adwokacką obrady można było również śledzić za pośrednictwem platformy Zoom. Wydarzenie swoim patronatem objęli: J.M. Rektor Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie dr hab. Stanisław Mazur, prof. UEK; Prezes NRA adw. Przemysław Rosati, Okręgowa Rada Adwokacka w Krakowie, Izba Notarialna w Krakowie, Izba Komornicza w Krakowie, Okręgowa Izba Radców Prawnych w Krakowie. Patronat medialny objęli Czasopismo „Palestra” oraz Wydawnictwo C.H. Beck.

Asumpt do dyskusji na temat kierunków zmian prawa postępowania cywilnego i jego aktualnych problemów dała kolejna duża nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 9.03.2023 r., która weszła w życie 1.07.2023 r. Obrady konferencji odbywały się w ramach czterech paneli poświęconych kolejno: zmianom w postępowaniu rozpoznawczym, zmianom w postępowaniu mediacyjnym, kierunkom zmian ochrony konsumenta w postępowaniu cywilnym, zmianom w postępowaniu egzekucyjnym.

Konferencję otworzył J.M. Rektor Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie dr hab. Stanisław Mazur, który serdecznie powitał uczestników w murach Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie i podziękował Pani Profesor Bogusławie Gnelli za podjęcie ważnego proceduralnego tematu oraz podkreślił, że udział

znakomitych gości oraz referaty, których będziemy mogli wysłuchać, pokazują, że wydarzenie to jest ważne, potrzebne i aktualne. Na zakończenie swego wystąpienia Pan Rektor raz jeszcze życzył uczestnikom udanej konferencji i owocnych obrad oraz wyraził podziękowania za zaproszenie.

Następnie gości w imieniu organizatorów wydarzenia powitała Pani prof. dr hab. Bogusława Gnela – Dyrektor Instytutu Prawa w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, Kierownik Katedry Prawa Cywilnego, Gospodarczego i Prywatnego Międzynarodowego. Pani Profesor wskazała, że bardzo cieszy się, że Instytut Prawa, będąc młodym ośrodkiem, może gościć uczestników konferencji. Pani Profesor nawiązała również do V Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Prawa Prywatnego Międzynarodowego poświęconego Międzynarodowemu Obrotowi Cywilnemu i Handlowemu, jaki KPCGiPM UEK wraz z Uniwersyteciem Jagiellońskim, w tym Zakładem Postępowania Cywilnego, WPiA UJ współorganizowała w 2021 r., zauważając, że przedmiotem obrad tego wydarzenia były również kwestie proceduralne. Pani Profesor wyraziła przekonanie, że skład osobowy konferencji gwarantuje wysoki poziom merytoryczny obrad, gdyż właśnie pracownicy naukowci będący jednocześnie adwokatami, radcami prawnymi, sędziami, są szczególnie uprawnieni do dyskusji nad tym, dokąd procedura cywilna zmierza. Pani Profesor zwróciła uwagę, że częste nowelizacje procedury czynią temat konferencji niezwykle istotnym, gdyż wymuszają nadążanie przez praktyków za zmieniającymi się przepisami. Odnosząc się do tematyki paneli, Pani Profesor wspomniała, że KPCGiPM jest ośrodkiem zajmującym się prawem konsumenckim, w co wpisuje się panel poświęcony zmianom proceduralnym w tej dziedzinie, zwróciła uwagę na problem określenia, kim na gruncie procedury cywilnej są konsument i przedsiębiorca oraz jak należy zakwalifikować takie podmioty, jak: pacjent, podróżny, pasażer, przedsiębiorca będący osobą fizyczną, w przypadkach gdy ustawodawca nakazuje stosować do niego unormowania dotyczące konsumentów. Na zakończenie Pani Profesor oświadczyła, że czuje się zaszczycona przyjęciem przez prelegentów zaproszenia do udziału w wydarzeniu, złożyła podziękowania sponsorom i patronom konferencji, a także Pani dr Anecie Mendrek wraz zespołem studentów, którzy przygotowali konferencję. Jeszcze raz witając serdecznie uczestników, życzyła wszystkim owocnych obrad.

W tym miejscu adw. dr Aneta Mendrek – przewodnicząca komitetu organizacyjnego wydarzenia, również ze swej strony wyraziła podziękowania uczestnikom konferencji za przyjęcie zaproszenia oraz patronom i sponsorom za współpracę, która umożliwiła zorganizowanie konferencji.

Po otwarciu konferencji i powitaniu uczestników głos zabrali przedstawiciele patronów i sponsorów. Jako pierwszy głos zabrał adw. Paweł Gieras, Prezes Ośrodka Badawczego Adwokatury. W imieniu Prezesa NRA – adw. Przemysław Rosatiego oraz Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej – adw. Aleksandra Guta Pan Prezes Paweł Gieras podziękował za zaproszenie Adwokatury Polskiej do udziału w konferencji. Podkreślił, że temat konferencji jest szcze-

gólnie istotny z punktu widzenia adwokatów, gdyż procedura cywilna to mechanizm, który pozwala na dobre wykonywanie obowiązków zawodowych w imieniu klientów oraz że im lepsza będzie procedura, tym lepiej adwokaci będą mogli wykonywać swoje obowiązki. Pan Prezes zaznaczył, że temat konferencji jest niezwykle ciekawy, jednocześnie poddał pod rozagę uczestników, czy – w świetle pomysłów, a wręcz eksperymentów, których dokonuje się na procedurze cywilnej – nie należałoby zastanowić się nad podtematem „Dokąd dryfujesz, proceduro?”. Zwrócił również uwagę na znaczenie stabilności i spójności systemu oraz niebezpieczeństwo płynące z wprowadzania do procedury punktowych zmian, które nie zawsze ze sobą współgrają. Na zakończenie Pan Prezes wyraził nadzieję, że konferencja będzie odpowiadała na szereg pytań i będzie mogła zaproponować pewne rozwiązania, które mogą być z korzyścią dla obywateli, oraz życzył dobrej konferencji i ciekawych konkluzji.

Następnie Pani Komornik Henryka Bednorz-Godyń – Przewodnicząca Rady Izby Komorniczej w Krakowie, jako przedstawicielka Izby Komorniczej w Krakowie podziękowała za zaproszenie do udziału w konferencji. Pani Przewodnicząca podkreśliła, że rozpoczynająca się konferencja jest pierwszym przypadkiem współpracy Izby Komorniczej w Krakowie i Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Wskazała, że zaproszenie dało jej impuls do refleksji, że prawo i praworządność są wartościami samymi w sobie, ale nie funkcjonują w oderwaniu od innych wymiarów życia społecznego, a jakość prawa, jego spójność, przejrzystość, a przede wszystkim pewność i sprawność funkcjonowania organów państwa stosujących prawo ma głębokie przełożenie na zjawiska ekonomiczne oraz stan finansów obywateli. Zauważyła, że tworzenie właściwych zasad, wedle których państwo realizuje jedno ze swych podstawowych atrybutów – rozstrzyganie sporów, jest budulcem dla *oikos* (czyli z greki „domu”), od którego wywodzą swoją naukę ekonomiści, i z tego względu wspólnie powinno się bacznie obserwować, dokąd zmierza procedura cywilna. Podkreśliła również, że rolą praktyków i teoretyków jest głośno krzyczeć, gdy błądzi. Pani Przewodnicząca na zakończenie życzyła owocnych obrad i jeszcze raz podziękowała za zaproszenie.

W imieniu Izby Notarialnej w Krakowie, patrona i sponsora konferencji, wystąpił Pan Rejent Sławomir Gołąbek – Prezes Rady Izby Notarialnej w Krakowie. Pan Prezes, dziękując za zaproszenie, podkreślił, że konferencja jest już kolejnym wydarzeniem będącym efektem współpracy Izby Notarialnej w Krakowie i Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, wspomniał, że organizowanych jest coraz więcej wspólnych konferencji i wyraził nadzieję, że współpraca ta będzie się dalej rozwijać w dotychczasowym kierunku. Wskazał, że choć dla notariuszy procedura nie ma tak istotnego znaczenia, jak dla adwokatów, radców prawnych i komorników, to notariusze z ciekawością będą przysłuchiwać się wszystkim panelom, również z uwagi na to, że notariusze tworzą dokumenty, na których przedstawiciele innych zawodów prawniczych później pracują,

w szczególności tytuły egzekucyjne. Na koniec, dziękując, życzył wszystkim owocnych obrad.

Czasopismo „Palestra” i jego Redaktora Naczelnego adw. dr. Michała Bieniaka reprezentował apl. adw. dr Adam Kozień – Sekretarz Redakcji czasopisma „Palestra” oraz Redaktor Naczelnny „Młodej Palestry”. Pan Doktor rozpoczął od złożenia gratulacji organizatorom konferencji, wskazał, że tematyka konferencji jest szczególnie aktualna zarówno z punktu widzenia teorii, jak i praktyki. Podkreślił, że zmiany proceduralne wymagają odpowiednich dostosowań ze strony wymiaru sprawiedliwości, ale i od przedstawicieli poszczególnych zawodów prawniczych. Zwrócił uwagę, że w ostatnim czasie wprowadzane są liczne nowelizacje procedury cywilnej – najbliższa wejdzie w życie 1.07.2023 r. W związku z tym pojawia się kluczowe pytanie, na ile prowadzą one do usprawnienia postępowania, a na ile – co jest zauważalne – powodują kolejne niejasności i brak przejrzystości normatywnej przepisów postępowania cywilnego. Biorąc pod uwagę tematykę referatów, wyraził przekonanie, że prelegenci odpowiedzą na zadane w tytule konferencji pytanie, jak również wskażą pożądane kierunki pozwalające na zapewnienie zgodności procedury z zasadami praworządności i większej stabilizacji w perspektywie nie tylko przedstawicieli zawodów prawniczych, lecz każdego człowieka, który bierze udział w postępowaniu cywilnym. Na zakończenie życząc owocnych obrad i dziękując za zaproszenie, dr Adam Kozień skierował do wszystkich zachętę do publikacji w czasopiśmie „Palestra”.

Po tych wystąpieniach głos zabrała adw. dr Aneta Mendrek, przewodnicząca komitetu organizacyjnego konferencji. Nawiązując do wypowiedzi Pana Prezesa Pawła Gierasa odnoszącej się do tematu konferencji, adw. dr Aneta Mendrek zauważyła, że tytułowe pytanie z jednej strony prowokuje do refleksji, z drugiej strony stanowi pytanie dręczące każdego akademika i każdego praktyka, który czyta kolejne nowelizacje. Wskazała, że rzeczą naukowców i praktyków jest znalezienie tego kierunku, niepoddawanie się niekorzystnym prądom, które zdają się znosić procedurę w jakichś nieznanych, zupełnie przypadkowych kierunkach. Wyraziła przekonanie, że procedura to coś więcej niż te nieszczęsne nowelizacje, które dekomponują system, wskazała, że trzeba szukać u źródeł, oraz podkreśliła, że cały czas mamy jeszcze pewne konstytucyjne wartości, naczelną zasadę wymiaru sprawiedliwości i naczelną zasadę postępowania cywilnego, w świetle których te nowelizacje powinniśmy interpretować. Kończąc swoją wypowiedź, adw. dr Aneta Mendrek wyraziła nadzieję, że podczas obrad uczestnikom konferencji uda się przybliżyć do tego celu, oraz oddała głos moderatorce pierwszego panelu poświęconego zmianom w postępowaniu rozpoznawczym – Pani Sędzi dr hab. Katarzynie Gajdzie-Roszczyńskiej (UŚ, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie).

Pani Profesor Katarzyna Gajda-Roszczyńska, dziękując za zaproszenie, wskazała, że przyjemnością jest gościć w murach Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, wyraziła podziękowania dla organizatorów, a szczególnie dla

przewodniczącej komitetu organizacyjnego – za podjęty wysiłek związany z organizacją konferencji, po czym zaprosiła prelegentów pierwszego panelu o zajęcie miejsc i poprosiła o zabranie głosu pierwszą z prelegentek – r.pr. dr Joannę May (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), która przedstawiła referat pt. „Ograniczenie zasady jawności postępowania cywilnego czy usprawnienie postępowania – uwagi na tle ostatnich zmian Kodeksu postępowania cywilnego”.

Pani Doktor Joanna May na wstępie wskazała konstytucyjne i konwencyjne źródła zasady prawa do sądu i składającej się na nią gwarancji w postaci zasady jawności postępowania. Wskazała dopuszczalne ograniczenia zasady jawności wynikające z art. 45 ust. 2 Konstytucji RP. Podkreśliła, że ograniczenie zasady jawności to nie tylko coraz szersze rozpoznawanie spraw na posiedzeniu niejawnym, oraz wskazała, że zasada jawności wiąże się ściśle z zasadami bezpośredniości i ustności, dla których szczególne zagrożenia wiążą się z instytucją zeznań świadka na piśmie. Prelegentka omówiła obowiązujące w dacie konferencji rozwiązania w zakresie rozpoznawania spraw na posiedzeniu niejawnym i ich genezę (art. 148¹ k.p.c.). Zwróciła uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego z uwagi na gwarancyjne znaczenie jawności wnioski o rozpoznanie sprawy pod nieobecność strony czy wyrażenie przez stronę w piśmie woli zawarcia ugody bywają interpretowane jako wnioski o rozpoznanie sprawy na rozprawie w rozumieniu art. 148¹ § 3 k.p.c. Wskazała na wynikające z noweli z 9.03.2023 r. ograniczenia jawności płynące ze zmiany brzmienia art. 148¹ § 3 k.p.c. polegające na zastąpieniu wniosku strony o rozpoznanie sprawy na rozprawie wnioskiem strony o wysłuchanie na rozprawie, które to pojęcie jest zakresowo węższe, oraz problemy interpretacyjne na tle tego sformułowania, w szczególności w przypadku, gdy stroną jest osoba prawna, której piastunowie organu w istocie nie posiadają wiedzy o sprawie. Dalej prelegentka zwróciła uwagę na zagrożenia wynikające ze znowelizowanego art. 205⁵ § 1¹ k.p.c., który stanowi, że w przypadku skierowania sprawy na posiedzenie przygotowawcze, jeżeli nie uda się zawrzeć ugody, przewodniczący może skierować sprawę na posiedzenie niejawne i w tym wypadku nie stosuje się art. 148¹ § 3 k.p.c. Jako kolejne ograniczenie wymieniła zmiany wprowadzane w postępowaniu uproszczonym, w którym w sprawach o wartości przedmiotu sporu do 4000 zł nie ma zastosowania art. 148¹ § 3 k.p.c., oraz dodanie art. 224 § 3 przewidującego dopuszczalność zamknięcia rozprawy i wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym. Podsumowując, wskazała, że zmiany wynikające z nowelizacji z 9.03.2023 r. pozbawiają strony prawo do bycia wysłuchaną, ograniczają prawo do sądu, wprowadzają nadmierny formalizm. Kolejne nowelizacje w imię przyspieszenia postępowania wprowadzają ograniczenia zasady jawności kosztem rzetelnego rozpoznania sprawy.

Pani Profesor Katarzyna Gajda-Roszczyńska, dziękując za ciekawe wystąpienie, przypomniała, że prawo do sądu z punktu widzenia jednostki jest prawem do wysłuchania, które może być ograniczane w sytuacjach wskazanych w ustawie, ale nie można go strony pozbawiać. Podkreśliła, że prawo do wysłu-

chania jest prawem, a sprawność postępowania jest dyrektywą – wytyczną co do jego przebiegu, i na pozorny konflikt tych wartości należy patrzeć z takiej właśnie perspektywy.

Następny referat, pt. „Posiedzenia niejawnie na zasadzie art. 15zszs[1] COVID-19U – uwagi na tle zmian wprowadzonych ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 614)”, wygłosiła adw. dr Aleksandra Fruk (wcześniej Budniak-Rogala) LLM (UWr). Prelegentka omówiła kolejne brzmienia tytułu artykułu. Wyraziła zdecydowaną negatywną ocenę unormowań art. 15zszs[1] COVID-19U w zakresie, w jakim poprzez użycie zwrotów nieprecyzyjnych pozwalał on na wyznaczanie posiedzeń niejawnych niemal w każdej sprawie oraz zgłaszane w doktrynie uwagi, że unormowanie to czyni z zasady jawności zasadę pozorną. Prelegentka zwróciła uwagę na ewolucję tych przepisów polegającą najpierw na usunięciu możliwości zgłoszenia sprzeciwu wobec rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, a następnie przywróceniu ustawą z 9.03.2023 r. instytucji wiążącego sąd sprzeciwu. Prelegentka w ramach wniosku *de lege ferenda* zgłosiła postulat zmiany tej instytucji na sprzeciw o charakterze niewiążącym, a mający być impulsem do rozważenia przez przewodniczącego stanowiska strony w przedmiocie odbycia rozprawy. W ocenie adw. dr Aleksandry Fruk postulowane rozwiązanie odpowiadałoby zasadzie jawności i wpisywałoby się w praktyki, które wykształciły się na tle tych przepisów. Prelegentka zakwestionowała wyrażony w doktrynie pogląd, jakoby przepis art. 15zszs[1] miał stanowić *lex specialis* względem art. 148¹ k.p.c., i wskazała, że w jej ocenie przepisy te mają odmienne zakresy znaczeniowe (przepis ustawy covidowej rozszerza zakres rozpoznania spraw na posiedzeniu niejawnym) i powinny być stosowane równolegle.

Pani Profesor Katarzyna Gajda-Roszczyńska, dziękując za ciekawe wystąpienie, dodała, że mniej więcej miesiąc wcześniej WHO ogłosiła, że pandemii COVID-19 już nie ma – Covid-19 w przestrzeni publicznej nie stanowi zagrożenia dla zdrowia publicznego, a nasz ustawodawca uznaje, że zagrożenie takie istnieje nadal i jest na tyle istotne, że uzasadnia ograniczanie jawności postępowania. W konkluzji stwierdziła, że takie rozumowanie budzi jej daleko posunięte wątpliwości.

W dalszej kolejności adw. dr hab. Andrzej Olaś (UJ) w swym wystąpieniu zatytułowanym „Zmiany w art. 203(1) Kodeksu postępowania cywilnego, czyli rzecz o obskurantyzmie prawnym i niekompetencji – studium przypadku” przybliżył ograniczenia w podnoszeniu zarzutu potrącenia wprowadzone w art. 203¹ k.p.c. dodanym do Kodeksu nowelą z 4.07.2019 r. oraz w zestawieniu z brzmieniem nadanym temu artykułowi ustawą z 9.03.2023 r. Pan Profesor Andrzej Olaś zwrócił uwagę, że problem nadużywania zarzutu potrącenia jest problemem uniwersalnym w różnych porządkach prawnych, co rodziło potrzebę refleksji o charakterze komparatystycznym, w szczególności nad możliwością sięgnięcia do funkcjonujących w innych porządkach rozwiązań, takich jak

wyrok warunkowy czy nadanie mocy wiążącej rozstrzygnięciu co do zarzutu potrącenia. Zamiast tego w 2019 r. ustawodawca zdecydował się na unormowanie podstaw zarzutu potrącenia w sposób, który nie pozwala na realizację zakładanych funkcji. Krytycznie ocenił, że ustawodawca nie odwołał się w paragrafie pierwszym do przesłanki dostatecznego związku pomiędzy wierzytelnościami. Następnie prelegent przeszedł do omówienia brzmienia art. 203¹ k.p.c., zwracając uwagę, że redakcyjnie wydaje się, że zmiany są rewolucyjne, podczas gdy w istocie jest to częściowo przysłowiowe „mieszanie w szklance wody”, częściowo przyznanie się ustawodawcy do błędu polegającego na tym, że regulacja przyjęta w 2019 r. jest zbyt sztywna, zbyt rygorystyczna i nadmiernie ogranicza możliwość potrącenia. Zmiany mające wprowadzać „nowe” podstawy zarzutu potrącenia odnoszące się do tego, że wierzytelność jest „stwierdzona prawomocnym orzeczeniem sądu, orzeczeniem sądu polubownego, ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym, zatwierdzoną przez sąd ugodą zawartą przed mediatorem, lub uprawdopodobniona dokumentem potwierdzającym jej uznanie przez powoda” w istocie mieszczą się w zawartej w przepisie od początku podstawie w postaci niesporności wierzytelności albo odpowiadają przesłance – istniejącej w poprzednim stanie prawnym – uprawdopodobnienia dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego. Prelegent krytycznie również odniósł się do zmiany art. 203¹ § 1 k.p.c. polegającej na wyeliminowaniu dopuszczalności potrącenia wierzytelności uprawdopodobnionej dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego i ograniczeniu dopuszczalności zarzutu do uprawdopodobnienia wierzytelności dokumentem potwierdzającym jej uznanie przez powoda, gdyż nowa przesłanka mieści się w pojęciu wierzytelności bezspornej, a jeżeli uznanie nastąpiło *ex post* – to mieści się to w przesłance uprawdopodobnienia dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego. Wskazał, że wyeliminowanie możliwości podniesienia zarzutu potrącenia w odniesieniu do innych wierzytelności uprawdopodobnionych dokumentami nie pochodzącymi wyłącznie od pozwanego niesłusznie przesuwają możliwość obrony opartej na potrąceniu takich wierzytelności na postępowanie z powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 2 *in fine* k.p.c.). W dalszej części zwrócił uwagę, że jedyną zmianą zasługującą na pozytywną ocenę jest dopuszczenie w art. 203¹ § 1 pkt 2 k.p.c. potrącenia wierzytelności „o zwrot spełnionego świadczenia przysługująca jednemu z dłużników solidarnych wobec pozostałych współdłużników”, tj. m.in. wierzytelności: inwestora wobec głównego wykonawcy o zwrot wynagrodzenia zapłaconego podwykonawcy; dłużnika rzeczowego (właściciela nieruchomości obciążonej hipoteką lub rzeczy ruchomej/prawa obciążonego zastawem) wobec dłużnika osobistego o zwrot zapłaty dokonanej na rzecz wierzyciela; poręczyciela wobec dłużnika głównego o zwrot świadczenia zapłaconego na rzecz wierzyciela; współnika wobec pozostałych współników spółki cywilnej o zwrot odpowiedniej części świadczenia zapłaconego na rzecz wierzyciela solidarnego współników; współnika osobowej spółki handlowej wobec spółki lub innego jej współnika z tytułu spłaty zobowiązań tej spółki, za

spłatę której wspólnicy odpowiadają subsydiarnie (w razie niewypłacalności spółki) i solidarnie z tą spółką oraz pomiędzy samymi wspólnikami. Prelegent wskazał, że próba uelastyczenia regulacji w istocie jest przyznaniem się do błędu, że wprowadzona w 2019 r. regulacja jest zbyt sztywna, i można spodziewać się kolejnych nowelizacji poszerzających katalog wyjątków. Zamiast podsumowania, odnosząc się do częstotliwości i jakości kolejnych nowelizacji, Profesor Andrzej Olaś odwołał się do jakże znamiennych i obecnie jeszcze bardziej aktualnych słów wypowiedzianych przez Profesora Stanisława Gołęba na tle prawodawstwa, które współcześnie uznalibyśmy za wzorcowo stabilne i racjonalne: „(...) Nie należy rozpoczynać poprawy stosunków w państwie od ustawicznej nowelizacji świeżo ogłaszanych przepisów prawnych, od ciągłych, nieraz wprost historycznych zmian w materiale prawodawczym – zmian, które można przekłąć, jak Dante zlorzeczył niegdyś prawodawstwu Florencji. «Przez pół żartem, przez pół serjo» nazywa się dziś ustawodawstwo wydawnictwem periodycznym, wydawnictwem chwili, nie obliczonym na życie pokolenia, a tem mniej pokoleń, lecz na okres życia jętki jednodniówki” (S. Gołąb, *Przekleństwo nowelizacji*, „Głos Prawa” 1932/8–9, s. 16) oraz „Ktokolwiek «dorwie się» do władzy, usiłuje od razu wprowadzić to, co uważa za zbawienne (...), nie bacząc, że przez takie ustawiczne zmiany podważa się to, co najcenniejsze w życiu prawnym, tj. sam porządek prawny, pewność i bezpieczeństwo prawa i współżycia. Psychoza nowelizacji trwa...” (S. Gołąb, *Organizacja sądów powszechnych*, Kraków 1938, s. 84). Na zakończenie, przychylając się do słów adw. dr Anety Mendrek, Profesor wskazał, że nie można z takim stanem się pogodzić, nie można do niego przywyknąć, należy krytykować tego typu sytuacje, poszukiwać racjonalnych rozwiązań, ale absolutnie nie godzić się, nie można takiego stanowienia prawa potraktować jako normy.

Jako czwarta wystąpiła adw. dr Aneta Mendrek (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), która podjęła się próby odpowiedzi na postawione w tytule referatu pytania „Dokąd zmierza art. 128(1) k.p.c. i gdzie nas zaprowadzi?”. Pani Doktor Aneta Mendrek wskazała na nieprecyzyjne sformułowanie zdania pierwszego art. 128(1) k.p.c., niepozwalające w sposób jednoznaczny określić, na czym ma polegać wymóg „wyraźnego wyodrębnienia” oraz jakie elementy mają być od siebie wyodrębnione. Odnosząc się do zdania drugiego tego artykułu, wskazała, że kodeks nie wymaga, aby każde pismo procesowe zawierało uzasadnienie, wymóg taki odnosi się wyłącznie do niektórych środków zaskarżenia lub ich elementów. Jednocześnie wymogu wyodrębnienia uzasadnienia nie wprowadza również omawiany przepis – przewiduje on jedynie, że o ile profesjonalny pełnomocnik zawrze w piśmie uzasadnienie, to wnioski dowodowe zgłoszone wyłącznie w tym uzasadnieniu nie wywołują skutków. W dalszej części prelegentka zakreśliła cele, jakie przyświecały projektodawcy, w szczególności: dyscyplinowanie pełnomocników do formułowania pism w sposób zwięzły i przejrzysty; obawa, że sąd przeoczy wnioski dowodowe „przemycane” w uzasadnieniu; zmiana wedle założeń ma mieć korzystny wpływ na

ekonomikę procesu i nie stanowić – w ocenie projektodawcy – nadmiernego formalizmu. Odpowiadając na postawione w tytule pytanie, dokąd ta regulacja zmierza, prelegentka wskazała, że lektura uzasadnienia projektu ustawy prowadzi do wniosku, że do tego, że Temida będzie ślepa, ale w zupełnie nowym znaczeniu – ślepa na uzasadnienia. Antycypując, dokąd unormowanie to nas zaprowadzi, wskazała dwie możliwe drogi. Profesjonalni pełnomocnicy albo nie będą zawierać uzasadnienia w pismach, albo – co bardziej prawdopodobne – będą formułować pisma „zwięzłe inaczej” – powielać wnioski dowodowe w *petitum* i uzasadnieniu. Wskazała, że w dalszej kolejności unormowania te z uwagi na poważne zastrzeżenia natury konstytucyjnej powinny prowadzić do rozproszonej kontroli konstytucyjności, być może do utraty mocy na skutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego lub kolejnej nowelizacji. Zauważyła praktyczne problemy wyłaniające się na tle stosowania omawianego artykułu, związane z nieprecyzyjnym określeniem adresata powinności określonej w tym przepisie – niejasność wymogu wyraźnego wyodrębnienia, która uniemożliwia zastosowanie jakichkolwiek sankcji za niezadośćczynienie tak nieprecyzyjnemu wymaganiu, oraz podkreśliła, że nie można byłoby uznać tego za brak uniemożliwiający nadanie pismu biegu, a w końcu zastosowanie art. 130^{1a} prowadziłyby do absurdalnej sytuacji, że w zarządzeniu o zwrocie przewodniczący musiałby wskazać, co od czego nie zostało wyodrębnione albo w jakim zakresie wyodrębnienie nie było „wyraźne”. Odnosząc się do wymogu formalnego ze zdania drugiego omawianego artykułu (zawarcia wniosków dowodowych w *petitum* pisma), wskazała, że unormowanie to cechuje się nadmiernym formalizmem i nie spełnia wymogów racjonalności proceduralnej. Odnosząc się do problemów praktycznych związanych z zastosowaniem zdania drugiego, prelegentka poruszyła kwestię możliwości ponownego zgłoszenia wniosku dowodowego oraz relacji art. 128¹ zd. 2 i art. 243² k.p.c.

Pani Profesor Katarzyna Gajda-Roszczyńska, nawiązując do wystąpienia, wskazała, że przepis ten zdaje się zmieniać konstrukcję czynności procesowych w procesie oraz że wysoko, a jednocześnie nieprecyzyjnie, stawia poprzeczkę, co może prowadzić do naruszenia prawa do sądu, poparła wniosek prelegentki, że rozproszona kontrola konstytucyjności może okazać się konieczna.

Panel zamykał SSA dr Dariusz Chrapoński (SA w Katowicach) tematem „Zażalenie dewolutywne i poziome w postępowaniu rozpoznawczym”. Referent wskazał, że zmiany, które wejdą w życie 1.07.2023 r., przebiegają w dwóch płaszczyznach: zmian w katalogu postanowień objętych zażaleniem, zarówno w ujęciu dewolutywnym i poziomym, jak i w odniesieniu do postępowania zażaleniowego (składów sędziowskich), oraz że sprowadzają się do modyfikacji zmian dokonanych na mocy ustawy z 4.07.2019 r. Prelegent z aprobatą przyjął przywrócenie dewolutywnego charakteru zażaleniu na postanowienia sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia. Zwrócił również uwagę, że rozszerzenie w art. 394^{1a} § 1 pkt 9 k.p.c. katalogu postanowień o postanowienia w przedmiocie wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w danej

sprawie usunęło lukę prawną i rozstrzygnęło wątpliwości, czy postanowienia te są zaskarżalne na podstawie stosowanego *per analogiam* art. 394^{1a} § 1 pkt 9 k.p.c. czy art. 394 § 1 pkt 6 k.p.c. Omawiając poszerzenie katalogu postanowień sądu drugiej instancji zaskarżalnych zażaleniem poziomym o postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania oraz postanowienie o umorzeniu postępowania wywołanego wniesieniem apelacji (art. 394² § 1 k.p.c.), prelegent wskazał możliwe wątpliwości interpretacyjne odnoszące się do zakresu postanowień o umorzeniu postępowania wywołanego wniesieniem apelacji. Pan Doktor za pożądaną zmianę uznał dodanie do katalogu postanowień sądu drugiej instancji zaskarżalnych zażaleniem poziomym postanowień o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięciu takiego zwolnienia. Dalej prelegent wskazał, że wprowadzona w postępowaniu zabezpieczającym możliwość zaskarżania postanowień wydanych przez sąd drugiej instancji dotyczy wyłącznie postanowień „o udzieleniu zabezpieczenia”, a nie wszelkich postanowień w tym przedmiocie. Referując zmiany odnoszące się do zmian przepisów o postępowaniu zażaleniowym, zwrócił uwagę na istotną zmianę w zakresie obliczania terminu składania zażalenia, w razie sporządzenia i doręczenia uzasadnienia z urzędu. Przedstawił zmiany w postępowaniu międzyinstancyjnym oraz w zakresie składu sądu w postępowaniu zażaleniowym.

Pani Profesor Katarzyna Gajda-Roszczyńska, dziękując referentom za wystąpienia, wskazała, że wybrzmiewa z nich, że wprowadzone unormowania rodzą wątpliwości natury konstytucyjnej dotyczącej prawa do sądu oraz że wprowadzanie rozwiązań wymuszających rozproszoną kontrolę konstytucyjności nie usprawni postępowania, lecz wywoła skutek dokładnie odwrotny. Dodała również, że w systemie prawa stanowionego normy nie powinny być konstruowane pod konkretne podmioty. Pani Profesor Katarzyna Gajda-Roszczyńska, otwierając dyskusję, zwróciła się do Pana prof. dr. hab. Sławomira Cieślaka (UŁ, UJ) z prośbą o ocenę stopnia formalizmu unormowania zawartego w art. 128¹ k.p.c.

Pan Profesor Sławomir Cieślak zwrócił uwagę, że już na etapie prac legislacyjnych zdecydowanie sprzeciwiał się temu unormowaniu, jako powrotowi do formalistycznych unormowań obowiązujących na początku lat dwutysięcznych. Pan Profesor nawiązał do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, który na gruncie uprzednio obowiązujących formalistycznych rozwiązań wskazywał często na naruszenie art. 31 ust. 3 Konstytucji, np. w odniesieniu do nieobowiązującego już art. 370¹ k.p.c. Podkreślił, że tworzenie unormowań zagrażających prawu strony do sądu, z uwagi na uchybienia pełnomocnika, jest sprzeczne z wymogiem proporcjonalności.

Na zakończenie, nawiązując do zacytowanych słów Pana Profesora Stanisława Gołąba, Pan Profesor Sławomir Cieślak spostrzegł, że zaczynamy się przyzwyczajać do częstych ingerencji prawa procesowego, które szczególnie w prawie procesowym są niepożądane, gdyż uniemożliwiają wypracowanie prawidłowej praktyki i rozwiązań.

W ramach podsumowania również Pani Profesor Katarzyna Gajda-Roszczyńska zauważyła, że mamy do czynienia z niestabilnością prawa procesowego wynikającą z nadregulacji i nie jest to stan pożądany.

Po przerwie moderację drugiego panelu poświęconego zmianom w postępowaniu mediacyjnym objął r.pr. dr hab. Tadeusz Zembrzusi, prof. UW, który zaprosił dr Magdalенę Skibińską (Uniwersytet Zielonogórski) do przedstawienia referatu pt. „Objęcie ugoda mediacyjną roszczeń nieobjętych pozwem lub objętych różnymi postępowaniami cywilnymi – rozwiązane i nierozwiązane problemy w ustawie nowelizującej Kodeks postępowania cywilnego z 9.03.2023 r.” Prelegentka przedstawiła kontrowersję, jakie na gruncie stanu prawnego sprzed 1.07.2023 r. budziła kwestia możliwości objęcia ugoda mediacyjną roszczeń nieobjętych pozwem lub objętych różnymi postępowaniami cywilnymi. Z aprobatą przyjęła pozytywne przesądzenie powyższej kwestii w art. 183¹³ § 2 zd. 2 k.p.c., jak również wprowadzenie możliwości wyboru jednego sądu właściwego do zatwierdzenia ugody mediacyjnej w razie połączenia sporów objętych różnymi postępowaniami cywilnymi (dodany art. 183¹⁴ § 21 k.p.c.). *De lege ferenda* zgłosiła postulat, że zakres obydwu przepisów powinien być szerszy i obejmować kompleksowo możliwość dokonania wyboru jednego sądu we wszystkich sytuacjach, w których doszło do objęcia ugoda mediacyjną roszczeń nieobjętych pozwem lub objętych różnymi postępowaniami cywilnymi, o ile nie narusza to przepisów o właściwości rzeczowej sądu. Podsumowując, Pani Doktor oceniła zmianę jako krok w dobrym kierunku w zakresie łącznego i bardziej efektywnego rozwiązywania wszystkich sporów w drodze mediacji. Wskazała, że błędem aksjologicznym było użycie przez ustawodawcę w obu przepisach pojęcia ugody w liczbie pojedynczej, gdyż w istocie mamy tu do czynienia w wieloma ugodami w jednym dokumencie. Nadmieniała, że pewnym mankamentem jest również fragmentaryczność unormowania.

Kolejna prelegentka, r.pr. dr hab. Aneta Arkuszewska, prof. UR, wygłosiła zdalnie referat zatytułowany „Rozliczanie należności mediatora – wczoraj, dziś, jutro”. Pani Profesor przedstawiła ewolucję zasad rozliczania należności mediatora (wynagrodzenia i wydatków) w mediacji zainicjowanej skierowaniem stron do mediacji przez sąd i zmiany, jakie w tym zakresie zachodziły, począwszy od wprowadzenia do Kodeksu przepisów o mediacji z dniem 10.12.2005 r., po zmiany wynikające z nowelizacji z 9.03.2023 r. Prelegentka zauważyła, że na istotną dla praktyki mediatorów zmianę art. 183⁵ k.p.c. polegającą na tym, że niezależnie od tego, czy strony korzystają ze zwolnienia od kosztów sądowych, czy też nie, w razie nieuiszczenia przez strony bezpośrednio mediatorowi jego należności (w całości lub części) sąd ustala i przyznaje je mediatorowi na jego wniosek zawierający oświadczenie o ich niewypłaceniu oraz wysokości niewypłaconych należności; koszty te wypłacane są z kasy sądu.

Trzeci panel „Ochrona konsumenta w postępowaniu cywilnym – kierunki zmian” moderował adw. dr hab. Andrzej Olaś (UJ). Wprowadzając do wystąpień, Pan Profesor zwrócił uwagę, że prawo konsumenckie to jeden z obszarów

znaczącego zainteresowania prawodawcy europejskiego, które przekuwa się na postępowanie cywilne. Zauważył, że niezależnie od zmian wprowadzonych ustawą z 9.03.2023 r. należałoby już mówić o procesowym prawie konsumentów jako poddziale prawa procesowego.

W pierwszym wystąpieniu trzeciego panelu zatytułowanym „Sprawy o ochronę indywidualnych interesów konsumentów w postępowaniu cywilnym – analiza problemu z perspektywy orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej” Pani Sędzia dr hab. Katarzyna Gajda-Roszczyńska (UŚ) zwróciła uwagę, że z perspektywy europejskiej rozważenia wymagają trzy kwestie: konieczności wprowadzenia postępowania odrębnego tak nazwanego, konieczności wprowadzenia postępowania odrębnego w nadanym mu kształcie, a w końcu odpowiedź na pytanie, czy tak ukształtowane postępowanie rzeczywiście wychodzi naprzeciw postulatowi doktryny oraz naprawdę realizuje istotne postulaty wynikające z prawa europejskiego. Pani Profesor podkreśliła, że sprawy o ochronę indywidualnych interesów konsumentów stanowią sprawy wspólnotowe, w konsekwencji szereg uprzywilejowań wynika z europejskiego prawa konsumenckiego oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. W dalszej części zaprezentowane zostały wybrane orzeczenia ETS relewantne z punktu widzenia pozycji konsumenta w postępowaniu cywilnym [w tym: wyrok z 27.06.2000 r., sprawy połączone C-240/98 do C-244/98, *Océano Grupo Editorial SA*; wyrok z 21.11.2002 r., C-473/00, *Cofidis SA*; wyrok z 26.10.2006 r., C-168/05, *Elisa María Mostaza Claro przeciwko Centro Móvil Milenium SL*; wyrok z 4.06.2009 r., C-243/08, *Pannon GSM Zrt.*; wyrok z 9.11.2010 r., C-137/08, *VB Pénzügyi Lízing Zrt. przeciwko Ferenc Schneider*; wyrok z 7.11.2019 r., sprawy połączone C-419/18 i C-483/18, *Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej*; wyrok z 19.12.2019 r., sprawy połączone C-453/18 i C-494/18, *Bondora AS przeciwko Carlos V.C. i XY*; wyrok z 4.06.2020 r., C-495/19, *Kancelaria Medius SA przeciwko RN*; sprawa C-600/19: wyrok Trybunału (wielka izba) z 17.05.2022 r. – *MA v. Ibercaja Banco, SA*; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 17.05.2022 r. C-725/19]. W konkluzji Pani Profesor wskazała, że z prawa europejskiego nie wynika konieczność wprowadzenia odrębnego postępowania w sprawach z udziałem konsumenta, a na pewno nie w kształcie nadanym mu przez prawodawcę krajowego. Wprowadzone regulacje nie odnoszą się do problemów zauważonych w orzecznictwie ETS i wynikającej z niego doktryny systemu działania sądu *ex officio* w sprawach konsumenckich.

Pan Profesor Andrzej Olaś, dziękując prelegentce za wystąpienie, wskazał, że stanowiło ono rekonstrukcję procesowego prawa ochrony konsumentów *in statu nascendi* w oparciu o orzecznictwo ETS.

Następnie głos zabrał r.pr. dr hab. Tadeusz Zembrzuski, prof. UW, przedstawiając referat pt. „Dokąd zmierza ochrona konsumenta w procesie cywilnym?”. Na wstępie nawiązując do wystąpienia przedmówczyni, Pan Profesor zauważył, że w swym wystąpieniu udzielił odpowiedzi, dokąd ochrona ta zmierza, ale już w tym miejscu wskazuje, że z pewnością nie tam, gdzie wskazywałoby orzec-

nictwo europejskie. W swym wystąpieniu podkreślił wspólnotowy charakter ochrony konsumenta. Idea wzmocnienia pozycji konsumenta *prima facie* wydaje się uzasadniona, ale w istocie takie założenia nowelizacji nie są realizowane. Pan Profesor krytycznie ocenił mnożenie postępowań odrębnych. Zauważył, że w praktyce będą rodzić się problemy w zakwalifikowaniu strony jako konsumenta lub przedsiębiorcy. Krytycznie ocenił brak uwzględnienia, że w pojęciach konsumentów i przedsiębiorców mieszczą się bardzo różne podmioty. Wskazał, że – w odróżnieniu od postępowania w sprawach gospodarczych – przedsiębiorca będący osobą fizyczną nie ma możliwości złożenia wniosku o rozpoznanie sprawy z pominięciem przepisów o postępowaniu odrębnym. Prelegent podkreślił, że jedynym w tym postępowaniu rozwiązaniem zasługującym na pozytywną ocenę jest wprowadzenie właściwości przemiennej sądu miejsca zamieszkania konsumenta oraz że regulacja ta powinna zostać wprowadzona do przepisów o właściwości. Szczególnie krytycznie odniósł się natomiast do wprowadzenia jednostronnej prekluzji dotyczącej przedsiębiorcy, komplikującej już i tak skomplikowane unormowania koncentracyjne. Mechanizm ten faworyzuje jedną ze stron procesu, wprowadza ustawową nierówność stron procesu, godzącą w prawo do sądu i rzetelnego procesu. Pan Profesor podał w wątpliwość sensowność i efektywność nieprecyzyjnego szczególnego unormowania odnoszącego się do kosztów procesu. Podsumowując, prelegent wskazał, że wprowadzone unormowania nie chronią praw konsumenta, gdyż pojęcie praw konsumenta jest pojęciem z zakresu prawa materialnego i nie odnosi się do czynności procesowych, a wprowadzenie kolejnego postępowania zrodzi problem powiązań wewnątrzsystemowych, ponadto rozwiązania koncentracyjne naruszają prawo przedsiębiorcy do sądu.

Referat zamykający trzeci panel, pt. „Stosunek postępowania z udziałem konsumentów do innych postępowań odrębnych”, wygłosił adw. dr Marcin Kostwiński (UŁ). Zwrócił on uwagę na możliwe problemy teoretyczne i praktyczne wynikające z nakładania się postępowania z udziałem konsumentów z innymi postępowaniami odrębnymi, w tym: w sprawach własności intelektualnej, postępowaniach nakazowym, upominawczym, uproszczonym oraz w sprawach gospodarczych określonych w art. 458² § 1 pkt 7 k.p.c. (przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy). Prelegent odwołał się do dorobku judykatury i sformułowanych w orzecznictwie SN dyrektyw, że w przypadku nakładania i krzyżowania przepisów o postępowaniach odrębnych pierwszeństwo powinny mieć „przepisy bardziej szczegółowe, a więc odchodzące dalej od przepisów normujących postępowanie procesowe «zwykłe» i nakładające na strony ostrzejsze rygory, wyprzedzają przepisy o charakterze ogólniejszym, których odrębności od procesu «zwykłego» są mniejsze” [uchwała SN z 27.11.2001 r. (III CZP 61/01)] oraz że ujawniające się kolizje i rozbieżności trzeba rozwiązywać doraźnie [uchwała SN z 17.2.2014 r. (III CZP 118/03)]. Konkludując, dr Marcin Kostwiński podkreślił, że dodanie przepisów o kolejnym postępowaniu odrębnym jest rozwiązaniem wadliwym systemowo (wobec braku ograniczenia liczby

procedur odrębnych i niekorespondowania regulacji z materialnoprawnym modelem ochrony konsumentów). Prelegent zauważył, że w relacjach pomiędzy postępowaniami odrębnymi należy badać rzeczywistą kolizję norm, a następnie stosować przepisy kolizyjne, a w razie ich zawodności reguły kolizyjne (*lex specialis derogat legi generali*, a dalej dopiero *lex posterior derogat legi priori*). W końcu dr Marcin Kostwiński wyraził zapatrywanie, że szeroko zakrojona ochrona konsumenta wymaga zawężającej wykładni pojęcia konsumenta, co pozwala również ograniczyć nakładanie się postępowań.

W ramach podsumowania panelu konsumenckiego Pan Profesor Andrzej Olaś zauważył, że częste zmiany procedury i ich jakość, w tym wypadku na tle zmian w obszarze konsumenckim, utrudniają rozwój jurysprudencki, zabierają czas na dyskusje na ważkie tematy, takie jak to, gdzie postawić granice działania sądu z urzędu w postępowaniu konsumenckim. Następnie Pan Profesor otworzył dyskusję podsumowującą panele mediacyjny i konsumencki.

W dyskusji podsumowującej drugi i trzeci panel zabrała głos Pani adw. dr Joanna Derlatka (UJK), która odnosząc się do unormowania art. 458¹⁴ § 4 k.p.c., poddała pod rozagę celowość wprowadzenia unormowań zabezpieczających konsumentów przed możliwością umownego wyłączenia właściwości wynikającej z tego przepisu w drodze umów o właściwość zawieranych na podstawie art. 46 k.p.c. Wyraziła również przekonanie, że ochrona konsumenta nie może polegać na ustawowym dyskryminowaniu przedsiębiorcy w procesie.

W odpowiedzi na uwagę Pani Doktor Pani Profesor Katarzyna Gajda-Roszczyńska wskazała, że uwaga jest jak najbardziej słuszna, co więcej – w orzecznictwie TSUE wskazuje się, że klauzule abuzywne dotyczące właściwości są kontrolowane przez sąd z urzędu na każdym etapie postępowania. Dodała, że wprowadzanie systemu prekluzji w sprawach konsumenckich jest jawnie sprzeczne z orzecznictwem TSUE.

Pan Profesor Andrzej Olaś zgodził się z oceną Pani Profesor Katarzyny Gajdy-Roszczyńskiej co do relacji działania sądu *ex officio* w sprawach konsumenckich i ograniczania możliwości dotarcia do prawdy poprzez jednostronną prekluzję.

Pani dr Edyta Figura-Góralczyk (UEK) w kontekście zgłoszonego przez Pana Doktora Marcina Kostwińskiego postulatu wąskiego rozumienia pojęcia konsumenta wskazała potrzebę doprecyzowania rozumienia tego pojęcia, zauważyła, że na gruncie art. 17 rozporządzenia Bruksela 1bis jest mowa tylko o umowach konsumenckich, ponadto poprosiła o ustosunkowanie się do kwestii konsekwencji traktowania przedsiębiorcy na gruncie przepisów o klauzulach abuzywnych jako konsumenta.

Pani Doktor Katarzyna Gajda-Roszczyńska wskazała, że w pojęciu sprawy konsumenckiej mieści się zadośćuczynienie za zmarnowany urlop. Profesor Tadeusz Zembrzuski zauważył, że podstawowym problemem będzie prawidłowe zakwalifikowanie podmiotów jako konsumenta i przedsiębiorcy.

Pan Doktor Marcin Kostwiński zauważył, że wiązałby pojęcie konsumenta raczej z odpowiedzialnością kontraktową, a jeżeli chodzi o rozszerzanie regula-

cji materialnoprawnych dotyczących konsumentów na przedsiębiorców, to nie powinno się tego przenosić do procesu, gdyż unormowania te mają charakter wyjątkowy i odsyłają do przepisów odnoszących się do konsumentów w wąskim zakresie.

Głos w dyskusji zabrał również Pan dr Karol Ryszkowski (UEK). Odnosząc się do referatu Pani Doktor Magdaleny Skibińskiej, wskazał przykład z własnej praktyki mediacyjnej odnoszący się do zawierania jednej ugody w sprawach objętych kilkoma postępowaniami.

Następnie Pan Profesor Andrzej Olaś skierował pytanie do Pani Doktor Magdaleny Skibińskiej, czy jej zdaniem wymogiem sporządzenia jednej ugody w sprawach objętych kilkoma postępowaniami jest tożsamość podmiotowa stron. Odpowiadając na pytanie, Pani Doktor wskazała, że brak tożsamości podmiotowej nie stanowi tu przeszkody, i odesłała w tym zakresie do artykułu Pani Doktor Joanny May poświęconego kwestiom podmiotowym.

Po wyczerpaniu głosów w dyskusji Pan Profesor Tadeusz Zembrzuski zaprosił uczestników na przerwę.

W ostatnim panelu poświęconym zmianom w postępowaniu egzekucyjnym, moderowanym przez adw. dr Anetę Mendrek (UEK), jako pierwsza wystąpiła r.pr. dr Olimpia Marcewicz-Kochnio (UMCS) z referatem zatytułowanym „Przesłanki postępowania egzekucyjnego oraz skutki ich braku w świetle nowelizacji z dnia 9.03.2023 r.” Prelegentka wskazała, że wprowadzane w postępowaniu egzekucyjnym zmiany nie mają podbudowy teoretycznej. Zwróciła uwagę, że w doktrynie wyróżnia się przesłanki postępowania egzekucyjnego spośród przesłanek postępowania cywilnego w ogólności. Przedstawiła zaprezentowane w doktrynie katalogi przesłanek procesowych i merytorycznych postępowania egzekucyjnego i wskazała na zróżnicowanie skutków ich braku. Referentka zauważyła, że na gruncie stanu prawnego sprzed 1.07.2019 r. skutkiem zarówno pierwotnego, jak i następczego braku przesłanki procesowej było umorzenie postępowania egzekucyjnego. Z kolei w odniesieniu do braku przesłanek merytorycznych, ich brak pierwotny powodował oddalenie wniosku o wszczęcie egzekucji, a następczy – umorzenie postępowania egzekucyjnego. Prelegentka podkreśliła, że w nauce na skutek pogłębionej analizy przyjęto, że w przypadku pierwotnego braku przesłanki procesowej nie jest możliwe odrzucenie wniosku o wszczęcie egzekucji. Następnie przystąpiła do zakreślenia zagadnienia odmowy wszczęcia egzekucji w stanie prawnym obowiązującym przed 2019 r., wskazując na klarowność i systemowy charakter ówczesnych unormowań. Zwróciła uwagę, że odmowa wszczęcia egzekucji obejmowała: zwrot wniosku, umorzenie postępowania z powodu mankamentów w sferze przesłanek procesowych aktualnych w postępowaniu egzekucyjnym; oddalenie wniosku o wszczęcie egzekucji z powodu mankamentów w sferze przesłanek merytorycznych (np. niedołączenia do wniosku tytułu wykonawczego). Jak zauważyła, zmiany dokonane w 2019 r. i obowiązujące do 1.07.2023 r. wprowadziły pojęcie odmowy wszczęcia egzekucji do art. 804 § 2, art. 804² § 2 k.p.c., co zrodziło spór

co do ich wykładni. Nowelizacją z 9.03.2023 r. ustawodawca w art. 800¹ k.p.c. usiłuje rozstrzygnąć ten spór. Na gruncie tych zmian prelegentka wyraziła zapatrywanie, że katalog okoliczności, które można uznać za przesłanki postępowania egzekucyjnego, nie uległ zmianie, natomiast nowelizacja istotnie zmienia koncepcję skutków braku przesłanek procesowych i merytorycznych. Podkreśliła, że w stanie prawnym obowiązującym od 1.07.2023 r. skutkiem braku przesłanek procesowych na etapie od wszczęcia postępowania do wszczęcia egzekucji jest odmowa wszczęcia egzekucji, a po wszczęciu egzekucji – umorzenie postępowania egzekucyjnego; z kolei skutkiem pierwotnego braku przesłanek merytorycznych jest odmowa wszczęcia egzekucji – w wypadkach, o których wyraźnie mowa jest w przepisach (art. 800¹ § 1 pkt 2 k.p.c.), lub oddalenie wniosku o jej wszczęcie, a braku następczego – umorzenie postępowania. Podkreśliła, że odmowa wszczęcia egzekucji lub oddalenie wniosku o wszczęcie egzekucji jest możliwe do momentu wszczęcia egzekucji oraz że *de lege lata* przyczyny odmowy wszczęcia egzekucji mają charakter niejednorodny – obejmują przesłanki procesowe i merytoryczne. Referentka zauważyła, że odmowa wszczęcia egzekucji z art. 800¹ k.p.c. ma inny charakter od odmowy, o której była mowa w rozważaniach doktrynalnych, a wstrzymanie się od dalszych czynności, o którym mowa w § 2, nie może być utożsamiane z niepodejmowaniem dalszych czynności – wykładnia powinna iść raczej w kierunku powstrzymania się od dalszych czynności.

Kolejna prelegentka, adw. dr Joanna Derlatka (UJK), wygłosiła referat pt. „Kilka uwag na temat dewolutywnego modelu zażalenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym”, w którym przedstawiła kolejne zmiany art. 767⁴ k.p.c. dodanego z dniem 5.02.2005 r., od modelu zażalenia dewolutywnego, przez model ukształtowany nowelą z 4.07.2019 r., tj. zażalenia poziomego (art. 767⁴ § 1¹ k.p.c.), chociaż wedle orzecznictwa SN również zażalenia dewolutywnego [na podstawie art. 394 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w sprawach regulowanych w części trzeciej Kodeksu postępowania cywilnego, co do których przepisy nie przewidują zażalenia na postanowienia, które będą jednak kończyć postępowanie w sprawie – jak wskazał SN w uzasadnieniu uchwały z 26.2.2021 r. (III CZP 22/20), OSNC 2021/9/5]; aż po model ukształtowany nowelą z 9.03.2023 r. wprowadzający, obok dotychczasowych, zażalenie poziome zażalenie do sądu drugiej instancji na postanowienia wymienione w dodanym tą nowelą art. 767⁴ § 1² k.p.c. oraz instytucji rozpoznania zażalenia przez sąd drugiej instancji na skutek przekazania przez sąd, który miał je rozpoznać w instancji poziomej, jeżeli przemawia za tym waga zaskarżonego orzeczenia lub jego precedensowy charakter (art. 767⁴ § 1³ k.p.c.). Prelegentka wskazała wyłaniające się na tle zażalenia, o którym mowa w art. 767⁴ § 1³ k.p.c., problemy natury teoretycznej i praktycznej, w szczególności trudności w zakwalifikowaniu nowej instytucji pomiędzy właściwością delegacyjną a przejawem procesowego *ius evocationis*, problem ruchomej/przenośnej właściwości sądu rozpoznającego zażalenie, a także braku wskazania w przepisie wymogu sporządzenia uzasadnienia po-

stanowienia o przekazaniu w kontekście art. 766¹ § 1 k.p.c. W podsumowaniu prelegentka pozytywnie oceniła wprowadzenie zażaleń dewolutywnych, jednocześnie zastrzegła, że ograniczony katalog postanowień art. 767¹ § 1² k.p.c., a także uznaniowa formuła art. 767⁴ § 1³ k.p.c. nie przyczynią się do radykalnej zmiany w płaszczyźnie modelu zażalenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Krytycznie odniosła się natomiast do wprowadzonego nowelą do art. 767⁴ k.p.c. zróżnicowania składu sądu właściwego do rozpoznania zażalenia. Na koniec dostrzegła pojawiającą się wątpliwość, czy – przy uwzględnieniu art. 397 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz w kontekście postanowienia SN z 24.01.2019 r. (II CZ 91/18) i uchwały SN z 23.06.2022 r. (III CZP 50/22, Legalis) – dopuszczalne będzie zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu zażalenia wydane w postępowaniu egzekucyjnym.

Ostatnie z wystąpień pt. „Nowelizacja przepisów o elektronicznej licytacji ruchomości i nieruchomości w egzekucji sądowej” zaprezentowała Pani Komornik Henryka Bednorz-Godyń – Przewodnicząca Rady Izby Komorniczej w Krakowie. Prelegentka przedstawiła cele i zakres zmian przepisów o licytacji elektronicznej wynikających z noweli z 9.03.2023 r. W zakresie licytacji ruchomości prelegentka zaprezentowała zmiany odnoszące się do: dopuszczenia licytacji elektronicznej ruchomości na wniosek któregośkolwiek z wierzycieli, obwieszczeń o licytacji, składania rękojmi, przystąpienia do przetargu, jego przebiegu i zakończenia; skargi na odmowę udzielenia przybicia, na przebieg przetargu, na udzielenie przybicia, zrzeczenia się nabycia, sposobu i terminu uiszczenia ceny. W zakresie licytacji elektronicznej z nieruchomości prelegentka zwróciła uwagę na doprecyzowanie przepisów o treści obwieszczenia uwzględniające potrzebę ochrony danych osobowych stron i innych uczestników oraz w zakresie usuwania obwieszczeń ze strony Krajowej Rady Komorniczej oraz przedstawiła zmiany w zakresie odroczenia terminu zakończenia przetargu w sytuacji zgłoszenia postąpienia w ciągu pięciu minut przed planowanym terminem zakończenia. Podsumowując, prelegentka stwierdziła, że choć ustawodawcy zabrakło nieco precyzji, to zmiany wpłyną pozytywnie na uzyskanie ceny nabycia licytowanych przedmiotów, a zbliżenie unormowań licytacji elektronicznej z ruchomości i nieruchomości ułatwi stosowanie przepisów komornikom, jak i stronom.

Dziękując ostatniej z prelegentek, adw. dr Aneta Mendrek zauważyła, że ostatni z tematów jest jednym z nielicznych przykładów uwzględnienia przez ustawodawcę uwag zgłaszanych na etapie prac nad projektem ustawy.

W dyskusji podsumowującej ostatni z paneli głos zabrała Pani Doktor Olimpia Marcewicz-Kochnio, która poruszyła kwestię wykładni przepisów o odroczeniu zakończenia przetargu. Pani Przewodnicząca Henryka Bednorz-Godyń wskazała, że przepis jest nieprecyzyjny, ale przyjmuje się raczej, że odroczenie jest możliwe jednokrotnie, a nie w nieskończoność. Adwokat dr Aneta Mendrek podała jednak w wątpliwość celowość ograniczania możliwości odroczenia zakończenia przetargu do jednokrotnego odroczenia, zwracając uwagę, że

taka interpretacja zdaje się problemu nie rozwiązywać, a jedynie przesuwać go o 5 minut, spostrzegła też, że czynieniu postąpień w nieskończoność powinna przeciwdziałać granica ich opłacalności.

Pani Doktor Joanna Derlatka, odnosząc się do wątku zaskarżenia odmowy wszczęcia egzekucji, zauważyła, że art. 800¹ k.p.c. nie wspomina o dopuszczalności zażalenia. W tej kwestii głos zabrała również dr Aneta Mendrek, wskazując, że w jej ocenie zażalenie takie powinno się dopuścić w drodze chociażby analogii do zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania. Dr Olimpia Marcewicz-Kochnio wskazała, że w postępowaniu egzekucyjnym poruszamy się w sferze wyjątków od reguły i *de lege lata* takiego poglądu nie da się obronić. Pani Doktor Aneta Mendrek zwróciła uwagę na perspektywę konstytucyjną, z której trudno sobie wyobrazić, aby postanowienie to było niezaskarżalne z uwagi na daleko idące konsekwencje w prawie materialnym wynikające z art. 800¹ § 2 k.p.c.

Podsumowania i zamknięcia konferencji dokonała adw. dr Aneta Mendrek (UEK), która podziękowała uczestnikom, patronom i sponsorom wydarzenia oraz wyraziła nadzieję, że jest to pierwsze, ale nie ostatnie spotkanie procesualistów w murach Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Konferencja zgromadziła praktyków i naukowców z całej Polski, jej obrady śledziło *online* przeszło 100 osób, a jej owocem są artykuły naukowe opublikowane w czasopiśmie „Palestra” w numerach ósmym i dziewiątym z 2023 r.

dr Aneta Mendrek

ORCID: 0000-0002-1987-8070